YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
16 päivänä heinäkuuta 1998 *

Asiassa C-93/97,

jonka Cour d'arbitrage (Belgia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Fédération belge des chambres syndicales de médecins ASBL

vastaan

Vlaamse Regering,

Gouvernement de la Communauté française ja

Conseil des ministres,

ennakkoratkaisun lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1) 31 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (esittelevä tuomari), J.-P. Puissochet ja P. Jann,

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Fédération belge des chambres syndicales de médecins ASBL, edustajanaan asianajaja Eric Thiry, Bryssel,

— Vlaamse Regering, edustajanaan asianajaja Patrick Devers, Gent,

— Gouvernement de la Communauté française, edustajanaan asianajaja Jean Bourtembourg, Bryssel,

— Belgian hallitus, asiamiehinään ulkoasiain-, kauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön yleinen neuvonantaja Jan Devadder ja asianajaja Tom Balthazar, Gent,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Berend Jan Drijber,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Fédération belge des chambres syndicales de médecins ASBL:n, edustajanaan Eric Thiry, Vlaamse Regeringin, edustajanaan Patrick Devers, ja Euroopan yhteisöjen komission, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Pieter van Nuffel, 22.1.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Belgian Cour d'arbitrage on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 19.2.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 3.3.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1) 31 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jonka Belgiassa lääkärintointa harjoittavien henkilöiden etuja valvova ammattiliitto Fédération belge des chambres syndicales de médecins ASBL (jäljempänä ammattiliitto) on 26.1.1996 saattanut Cour d'arbitragen käsiteltäväksi vaatien flaaminkielisen yhteisön yliopistoista 12.6.1991 annetun asetuksen muuttamisesta ja yleislääkärin erityiskoulutuksen järjestämisestä ja eräistä muista yliopistoja koskevista säännöksistä 5.4.1995 annetun flaaminkielisen yhteisön asetuksen (Belgisch Staatsblad, 29.7.1995; jäljempänä vuoden 1995 asetus) 4 §:n 2 momentin kumoamista.

Yhteisön oikeus

3 Direktiivi 93/16/ETY on konsolidoitu versio lääketieteen tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 16 päivänä kesäkuuta 1975 annetusta neuvoston direktiivistä 75/362/ETY (EYVL L 167, s. 1) ja lääkärintointa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 16 päivänä kesäkuuta 1975 annetusta neuvoston direktiivistä 75/363/ETY (EYVL L 167, s. 14); lisäksi siihen on liitetty yleislääkärin erityiskoulutuksesta 15 päivänä syyskuuta 1986 annettu neuvoston direktiivi 86/457/ETY (EYVL L 267, s. 26). Nämä kolme direktiiviä on kumottu direktiivin 93/16/ETY 44 artiklalla.

4 Direktiivin 93/16/ETY 2 artiklan mukaan jokaisen jäsenvaltion on tunnustettava sellaiset tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat, jotka on annettu jäsenvaltioiden kansalaisille toisessa jäsenvaltiossa 23 artiklan mukaisesti ja jotka on mainittu 3 artiklassa, siten, että kyseinen pätevyystodistus antaa jäsenvaltion alueella saman oikeuden lääkärintoimen aloittamiseen ja sen harjoittamiseen kuin jäsenvaltion itsensä antamat pätevyystodistukset.

5 Direktiivin 93/16/ETY 3 artiklassa luetellaan kaikkien jäsenvaltioiden osalta 2 artiklassa tarkoitetut tutkintotodistukset. Belgian kuningaskunnan osalta kyseessä on "'diplôme légal de docteur en médecine, chirurgie et accouchements/ Wettelijk diploma van doctor in de genees-, heel- en verloskunde' (lakisääteinen lääkärin tutkintotodistus lääketieteessä, kirurgiassa ja synnytysopissa), jonka antavat yliopistojen lääketieteelliset tiedekunnat, keskustutkintolautakunta tai valtion yliopistokoulutuksen tutkintolautakunta".

6 Direktiivin 93/16/ETY 23 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on vaadittava henkilöiltä, jotka ryhtyvät harjoittamaan lääkärintointa tai harjoittavat sitä, että heillä on 3 artiklassa tarkoitettu tutkintotodistus, todistus tai muu sellainen muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja lääketieteessä, joka takaa, että asianomainen on koulutuksensa aikana saanut kyseisen artiklan a—d alakohdassa

vaaditut tiedot ja kokemuksen. Direktiivin 23 artiklan 2 kohdassa todetaan, että tällaisen lääketieteellisen koulutusajan on käsitettävä vähintään kuusi vuotta tai 5 500 tuntia teoreettista ja käytännöllistä opetusta yliopistossa tai yliopiston valvonnassa.

7 Direktiivin 93/16/ETY IV osasto koskee yleislääkärin erityiskoulutusta.

8 Direktiivin 30 artiklan mukaan "[j]äsenvaltion, jonka alueella toteutetaan 23 artiklassa tarkoitettua koulutusohjelmaa kokonaisuudessaan, on järjestettävä vähintään 31 ja 32 artiklassa säädetyt vaatimukset täyttävä yleislääkärin erityiskoulutus niin, että ensimmäiset koulutusohjelman suorittamisen jälkeen myönnetyt tutkintotodistukset, todistukset tai muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat myönnetään viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1990".

9 Direktiivin 93/16/ETY 31 ja 32 artiklassa vahvistetaan tälle koulutukselle asetettavat vähimmäisvaatimukset.

10 Direktiivin 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Edellä 1 artiklassa tarkoitetun yleislääkärin erityiskoulutuksen on täytettävä seuraavat vähimmäisvaatimukset:

a) sen pääsyvaatimuksena on 23 artiklassa tarkoitetun koulutusohjelman mukaisesti hyväksyttävästi suoritetut vähintään kuuden vuoden opinnot;

b) opiskelu kestää vähintään kaksi vuotta, on kokopäiväistä ja tapahtuu toimivaltaisten viranomaisten tai toimielinten valvonnassa;

c) se on pikemminkin käytännöllistä kuin teoreettista; käytännön opetusta annetaan yhtäältä vähintään kuuden kuukauden ajan hyväksytyssä sairaalassa tai klinikassa, jossa on asianmukaiset laitteet ja palvelut, ja toisaalta vähintään kuuden kuukauden ajan yleislääkärin vastaanotolla tai hyväksytyssä terveydenhuollon laitoksessa, jossa lääkärit huolehtivat perusterveydenhuollosta; se tulee suorittaa yhteistyössä muiden yleislääkärin työhön suuntautuneiden terveydenhuollon laitosten tai toimintayksiköiden kanssa; noudattaen kuitenkin edellä mainittuja vähimmäisaikoja, käytännön opetusta voidaan antaa korkeintaan kuuden kuukauden ajan muussa hyväksytyssä yleislääkärin työhön suuntautuneessa terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä;

d) sen tulee sisältää harjoittelijan henkilökohtaista osallistumista niiden henkilöiden ammattitoimintaan ja velvollisuuksiin, joiden kanssa hän työskentelee.

— —

3. Jäsenvaltioiden tulee pitää jotakin 3 artiklassa mainituista tutkintotodistuksista, todistuksista tai muista muodollista kelpoisuutta osoittavista asiakirjoista edellytyksenä yleislääkärin erityiskoulutuksen jälkeen myönnettävien tutkintotodistusten, todistusten tai muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen myöntämiselle."

11 Direktiivin 93/16/ETY 32 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos 22 päivänä syyskuuta 1986 jäsenvaltiossa annetaan yleislääkärin koulutusta, jonka yleislääkäri hankkii saamalla kokemusta omalla vastaanotollaan laillistetun

ohjaajan valvonnassa, tämä jäsenvaltio voi säilyttää tällaisen koulutuksen kokeiluluontoisena edellyttäen, että:

— se on 31 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan ja 3 kohdan mukaista;

— se on kestoltaan kaksi kertaa niin pitkä kuin 31 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyn ajan ja tämän artiklan kolmannessa luetelmakohdassa mainittujen aikojen summan erotus;

— se sisältää harjoittelujaksot hyväksytyssä sairaalassa tai klinikassa, jossa on asianmukaiset laitteet ja palvelut, ja hyväksytyllä yleislääkärin vastaanotolla tai terveydenhuollon laitoksessa, jossa lääkärit huolehtivat perusterveydenhuollosta; 1 päivästä tammikuuta 1995 lukien kummankin harjoittelujakson pituus on vähintään kuusi kuukautta."

12 Direktiivin 93/16/ETY 34 artiklassa jäsenvaltioille annetaan tietyin edellytyksin oikeus järjestää yleislääkärin osa-aikaista erityiskoulutusta.

Belgian lainsäädäntö

13 Lääkärintoimen ja siihen liittyvien ammattien harjoittamisesta sekä lääketieteellisistä lautakunnista 10.11.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen nro 78 (Belgisch Staatsblad, 14.11.1967) 2 §:n 1 momentin mukaan "lääkärintointa voi harjoittaa ainoastaan henkilö, jolla on sellainen lakisääteinen lääkärin tutkintotodistus lääke-

tieteessä, kirurgiassa ja synnytysopissa, joka on saatu akateemisista tutkinnoista ja yliopistojen tutkintovaatimuksista annetun lainsäädännön mukaisesti, tai henkilö, joka on tästä lailla vapautettu — —".

14 Flaaminkielisen yhteisön yliopistoista 12.6.1991 annettu asetus (Belgisch Staatsblad, 4.7.1991) koskee muun muassa akateemisen koulutuksen järjestämistä.

15 Vuoden 1995 asetus koskee yleislääkärin erityiskoulutuksen järjestämistä. Asetuksen 2 a §:llä on lisätty 12.6.1991 annetun asetuksen 7 §:ään seuraava alakohta:

"Yleislääkärin erityiskoulutus on akateemista koulutusta, joka seuraa lääkärin akateemista koulutusta. Koulutuksen jälkeen myönnetään todistus yleislääkärin akateemisen tutkinnon suorittamisesta."

16 Vuoden 1995 asetuksen 3 §:llä sisällytettiin lisäksi 12.6.1991 annetun asetuksen 11 §:ään seuraavat säännökset:

"Lääketieteen yhteisen koulutusohjelman ensimmäisen opintokokonaisuuden ja tähän koulutukseen kuuluvan toisen opintokokonaisuuden kolmen ensimmäisen opintovuoden on täytettävä — — direktiivin 93/16/ETY — — IV osastossa asetetut vaatimukset. Opiskelijat, jotka ovat suorittaneet toisen opintokokonaisuuden kolmannen opintovuoden vuosittaisen kokeen, saavat yliopistolta todistuksen edellä mainitun direktiivin 23 artiklassa tarkoitetun koulutusohjelman suorittamisesta — —

Lääketieteen koulutusohjelman toisen opintokokonaisuuden neljäntenä opintovuonna yliopisto voi tarjota useita vaihtoehtoisia opintosuuntia, joista yhden vaihtoehdon on oltava 'yleislääkärin opintosuunta'. Tämä neljäs opintovuosi 'yleislääkärin opintosuunnalla' on — — direktiivin 93/16/ETY IV osastossa tarkoitetun yleislääkärin erityiskoulutuksen ensimmäinen opintovuosi."

17 Vuoden 1995 asetuksen 4 §:n 2 momentilla 12.6.1991 annetun asetuksen 14 §:ään lisättiin neljäs alakohta, jonka sanamuoto on seuraava:

"Yleislääkärin opintosuunnan mukainen koulutus käsittää kaikkiaan kolme opintovuotta eli lääketieteen koulutusohjelman toisen opintokokonaisuuden neljännen opintovuoden ja yleislääkärin erityiskoulutuksen kaksi opintovuotta."

18 Flanderissa yleislääketieteen alalle erikoistuneen lääkärin koulutusohjelma kokonaisuudessaan käsittää siis kuusi ensimmäistä vuotta, jotka koostuvat lääketieteen perusopintojen kahdesta ensimmäisestä opintokokonaisuudesta, niiden jälkeen seitsemännen vuoden, joka vastaa toisaalta lääketieteen perusopintojen toisen opintokokonaisuuden neljättä ja viimeistä opintovuotta sekä toisaalta yleislääkärin erityiskoulutuksen ensimmäistä vuotta, ja lopuksi kahdeksannen ja yhdeksännen vuoden, jotka vastaavat yleislääkärin erityiskoulutuksen kolmatta opintokokonaisuutta.

19 Ammattiliitto katsoo, että vuoden 1995 asetuksen 4 §:n 2 momentilla poiketaan direktiivistä 93/16/ETY, kun siinä annetaan opiskelijoille, joilla ei ole kelpoisuutta lääkärin tehtäviin, mahdollisuus päästä yleislääkärin erityiskoulutukseen; seurauksena tästä on syrjivä tilanne niiden hakijoiden, jotka on hyväksytty tähän koulutukseen flaaminkielisessä yhteisössä, ja muissa kieliyhteisöissä opiskelevien hakijoiden välillä.

20 Koska Cour d'arbitrage katsoi, että asiassa on ratkaistava, mistä vuodesta alkaen yleislääkärin erityiskoulutus voi alkaa, ja täsmällisemmin, edellyttääkö tähän koulutukseen pääsy, että kyseisellä henkilöllä on direktiivin 93/16/ETY 3 artiklassa tarkoitettu tutkintotodistus, todistus tai muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja (jäljempänä 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus), se päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan a alakohtaa luettuna yhdessä tämän direktiivin 3 ja 23 artiklan sekä IV osaston muiden säännösten kanssa tulkittava siten, että yleislääkärin erityiskoulutus voi alkaa vasta sen jälkeen, kun kyseinen henkilö on saanut vähintään kuuden vuoden opintojen jälkeen 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen?

2) Onko saman direktiivin 31 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tulkittava siten, että 'harjoittelijan henkilökohtai[nen] osallistumi[nen] niiden henkilöiden ammattitoimintaan ja velvollisuuksiin, joiden kanssa hän työskentelee' tarkoittaa sitä, että tämä harjoittelija harjoittaa lääkäritointa, jota saavat harjoittaa ainoastaan direktiivin 2 ja 3 artiklassa edellytetyn tutkintotodistuksen saaneet henkilöt?

3) Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tätä säännöstä tulkittava siten, että harjoittelijan on harjoitettava lääkärintointa yleislääkärin erityiskoulutuksen alusta saakka siitä riippumatta, onko koulutus direktiivin 31 artiklassa tarkoitettua kokopäiväistä koulutusta vai 34 artiklassa tarkoitettua osa-aikaista koulutusta?"

21 Ensinnäkin on syytä todeta, että direktiivin 93/16/ETY tarkoituksena on sen 21. perustelukappaleen mukaan ainoastaan ottaa käyttöön yleislääkärin erityiskoulutus, joka täyttää vähimmäisvaatimukset laadun ja määrän suhteen ja täydentää vähimmäisperuskoulutusta, joka yleislääkärin on hankittava tämän direktiivin mukaisesti. Vaikka jäsenvaltioilla onkin oikeus asettaa lisävaatimuksia, niillä on direktiivin 93/16/ETY 2 artiklan mukaan velvollisuus tunnustaa vastavuoroisesti direktiivissä 93/16/ETY tarkoitettujen vähimmäisvaatimusten mukaisesti annetut

tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat.

Ensimmäinen kysymys

22 Kansallinen tuomioistuin pyrkii ensimmäisellä kysymyksellään selvittämään, asetetaanko direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan a alakohdassa pääsyvaatimukseksi yleislääkärin erityiskoulutukseen 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saaminen.

23 Ammattiliitto katsoo, että tähän kysymykseen on vastattava myöntävästi. Sen mukaan pelkästään 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus antaa oikeuden harjoittaa lääkärintointa ja takaa, että kyseinen henkilö on koulutuksensa aikana saanut vaadittavat tiedot ja kokemuksen.

24 Vlaamse Regering (flaaminkielisen yhteisön hallitus) ja Gouvernement de la Communauté française (ranskankielisen yhteisön hallitus), Belgian hallitus sekä komissio katsovat sitä vastoin, että jäsenvaltioilla on oikeus vapaasti päättää, että erityiskoulutus alkaa, kun direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan a alakohdassa vaaditut kuusi opintovuotta on hyväksyttävästi suoritettu, ja että näin ollen ei ole välttämätöntä, että hakija olisi saanut 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen. Niiden mukaan jäsenvaltioilla on oikeus asettaa pääsyvaatimukseksi yleislääkärin erityiskoulutukseen 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saaminen, mutta niillä ei ole siihen velvollisuutta.

25 Kuten direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan sanamuodosta ilmenee, siinä tehdään ero vähintään kuuden vuoden lääketieteen opintojen hyväksyttävästi suorittamista ja 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saamisesta koskevien edellytysten välillä. Ensimmäinen, 31 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty vaatimus koskee

pääsyä yleislääkärin erityiskoulutukseen, kun taas saman artiklan 3 kohdan mukainen tarkoitettu toinen vaatimus liittyy yleislääkärin erityiskoulutuksen jälkeen myönnettävien tutkintotodistusten, todistusten tai muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen myöntämiseen.

26 On siis todettava, että nämä direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan kaksi vaatimusta koskevat eri tilanteita eikä niitä voida rinnastaa toisiinsa.

27 Lisäksi on syytä huomauttaa, että erikoislääkärin tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan antamiseen johtavan koulutuksen pääsyvaatimusten osalta direktiivin 93/16/ETY 24 artiklassa erotetaan toisistaan samalla tavoin kuin 31 artiklassa toisaalta vähintään kuuden vuoden lääketieteen opintojen suorittaminen hyväksyttävästi ja 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saaminen.

28 Näin ollen, toisin kuin ammattiliitto väittää, direktiivin 93/16/ETY 31 artikla tai sen systematiikka eivät aseta 3 artiklassa tarkoitettua perustutkintotodistusta edellytykseksi pääsylle yleislääkärin erityiskoulutukseen.

29 Ensimmäiseen kysymykseen on siten vastattava, että direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei aseteta pääsyvaatimukseksi yleislääkärin erityiskoulutukseen 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saamista.

Toinen ja kolmas kysymys

30 Kansallinen tuomioistuin pyrkii toisella ja kolmannella kysymyksellään ennen kaikkea selvittämään, edellyttääkö sen toiminnan luonne, jota hakijan on 31 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan harjoitettava yleislääkärin erityiskoulutuksen aikana, että hän on saanut 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen ennen tämän koulutuksen aloittamista.

31 Ammattiliitto katsoo, että kun direktiivin 93/26/ETY 31 artiklan 1 kohdan d alakohdassa edellytetään harjoittelijan henkilökohtaista osallistumista niiden henkilöiden ammattitoimintaan ja velvollisuuksiin, joiden kanssa hän työskentelee, tämä merkitsee sellaisten tehtävien suorittamista, joihin on oikeus ainoastaan 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saaneilla henkilöillä.

32 Ammattiliitto vetoaa kantansa tueksi ensinnäkin siihen, että 32 artiklassa, joka koskee jäsenvaltioita, joissa 22.9.1986 annetaan yleislääkärin koulutusta, jonka "yleislääkäri hankkii" saamalla kokemusta omalla vastaanotollaan laillistetun ohjaajan valvonnassa, käytetään ilmaisua "lääkäri".

33 On kuitenkin huomattava, että direktiivin 93/16/ETY 32 artiklassa tarkoitettu tilanne, jossa "lääkäri" työskentelee omalla vastaanotollaan ohjaajan valvonnassa ja jolloin hänellä on siten oltava 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus, eroaa 31 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetun harjoittelijan tapauksesta, jossa tämä osallistuu niiden henkilöiden "velvollisuuksiin, joiden kanssa hän työskentelee" ja joilla puolestaan on oikeus harjoittaa lääkärintointa. Toisin kuin 32 artiklassa, tässä viimeksi mainitussa säännöksessä ei viitata kokemukseen, jonka "lääkäri hankkii omalla vastaanotollaan".

34 Toiseksi ammattiliitto väittää, että myös yleislääkärin erityiskoulutuksen 31 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdassa kuvatut piirteet edellyttävät, että kyseisellä henkilöllä on "lääkärin" pätevyys silloin, kun hän aloittaa erityiskoulutuksen, ja että hänellä on siten 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus.

35 Kuten komissio perustellusti huomauttaa, yleislääkärin koulutus ei käsitä sellaista itsenäistä lääkärintoimen harjoittamista, jossa olisi oikeus tehdä taudinmäärityksiä ja määrätä hoitotoimenpiteitä; 31 artiklan 1 kohdan d alakohdassa nimittäin vaaditaan ainoastaan osallistumista täysin pätevöityneen lääkärin harjoittamaan toimintaan. Direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään puolestaan, että koulutuksen on tapahduttava "toimivaltaisten viranomaisten tai toimielinten valvonnassa".

36 Direktiivissä 93/16/ETY ei siten aseteta sen 31 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuun ammattitoimintaan osallistumisen edellytykseksi, että kyseisellä henkilöllä olisi 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus.

37 Koska direktiivissä 93/16/ETY ei aseteta 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen saamista edellytykseksi yleislääkärin erityiskoulutuksen aloittamiselle, vaan sitä vaaditaan vasta silloin, kun yleislääkärin erityiskoulutuksen jälkeen myönnetään tutkintotodistus, todistus tai muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja, ja koska kyseessä on vähimmäisvaatimus, direktiivissä 93/16/ETY annetaan jäsenvaltioille oikeus vapaasti päättää, onko hakijalla jo aikaisempana ajankohtana oltava 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus.

38 Toiseen ja kolmanteen kysymykseen on siten vastattava, että sen toiminnan luonne, jota hakijan on direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan harjoitettava yleislääkärin erityiskoulutuksen aikana, ei välttämättä edellytä, että hän on saanut 3 artiklassa tarkoitetun perustutkintotodistuksen ennen tämän koulutuksen aloittamista. Jäsenvaltioiden on ratkaistava, edellyttääkö — ja miltä osin — se, että yleislääkärin erityiskoulutukseen osallistuva henkilö osallistuu

ammattitoimintaan ja niiden henkilöiden velvollisuuksiin, joiden kanssa hän koulutuksensa aikana työskentelee, että hänellä on 3 artiklassa tarkoitettu perustutkintotodistus.

Oikeudenkäyntikulut

39 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Cour d'arbitragen (Belgia) 19.2.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei aseteta pääsyvaatimukseksi yleislääkärin erityiskoulutukseen kyseisen direktiivin 3 artiklassa tarkoitetun tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan saamista.

2) Sen toiminnan luonne, jota hakijan on direktiivin 93/16/ETY 31 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan harjoitettava yleislääkärin erityiskoulutuksen aikana, ei välttämättä edellytä, että hän on saanut kyseisen direktiivin 3 artiklassa tarkoitetun tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan ennen tämän koulutuksen aloittamista. Jäsenvaltioiden on ratkaistava, edellyttääkö — ja miltä osin — se, että yleislääkärin erityiskoulutukseen osallistuva henkilö osallistuu ammattitoimintaan ja niiden henkilöiden velvollisuuksiin, joiden kanssa hän koulutuksensa aikana työskentelee, että hänellä on tämän direktiivin 3 artiklassa tarkoitettu tutkintotodistus, todistus tai muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja.

Gulmann Moitinho de Almeida Edward

Puissochet Jann

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä heinäkuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja